

České Velenice

Kraj: Jihočeský

Správní obvod: Třeboň

Nadmořská výška: 489 m n. m.

Počet obyvatel: 2 914

Adresa URL: www.velenice.cz

Okres: Jindřichův Hradec

GPS souřadnice: 48.768507N, 14.963677E

První pís. zmínka: 1387 (637 let)

PSČ: 378 10

Historie obce České Velenice

Dnešní České Velenice vznikly u nádraží dolnorakouského města Gmünd (Cmunt), spojením vesnic Dolní Velenice, Česká Cejle a Josefsko. Tento útvar se už od počátku 20. století nazýval Cmunt v Čechách. Na základě smlouvy ze Sait Germain 10. září 1919 bylo město Gmünd rozděleno. Větší část dostalo Rakousko, severní část, za řekou Lužnicí, dostalo Československo. Český Cmunt se 1. prosince 1922, podle výnosu ministerstva vnitra č. 85374, stal městem, které dostalo název České Velenice. České Velenice jako nejmladší české město prožily v období první československé republiky fantastický rozvoj. Bylo to zásluhou železničního uzlu a prosperujících železničních dílen, které zaměstnávaly více než tisíc zaměstnanců. V té době zde žilo na 5.000 obyvatel. V roce 1935 byl postaven kostel Anežky České. V říjnu 1938 byly České Velenice připojeny k Německé říši, k městu Gmünd, a dostaly název Gmünd-Bahnhof, později Gmünd III. Během 2.světové války byl poblíž zřízen koncentrační tábor, v němž byli maďarští židé. Válka zde skončila velice nešťastně; na žádost Rudé armády byly 23. 3. 1945 České Velenice jako důležitý železniční uzel, jímž proudily na východ německé zbraně, bombardovány americkým letectvem. Třicet bombardérů (Liberator B-24) letky 15. US Force zasypalo nádraží, železniční dílny a okolí tisícem leteckých bomb. Zahynulo asi 1.300 lidí. Po válce byly České Velenice obnoveny a vráceny Československu, nádraží i železniční dílny znovu postaveny, ale předválečný ruch se nevrátil, protože mezi Rakouskem a Československem byla zřízena "železná opona". Město ovládla Pohraniční stráž, která až do roku 1989 kontrolovala každého příchozího.

Město je známé i z dopravního hlediska; na začátku 20. století zde byl jeden z prvních trolejbusových provozů v celém tehdejší Rakousko-Uhersku (1907 až 1916). Trolejbus jezdil z náměstí v Gmündu na nádraží v Českém Cmuntu. V Českých Velenicích bylo až do roku 1927 nádraží úzkokolejně železnice, vedoucí do Gross Gerungs (Velké Kerušice) a do Litschau (Ličov) nebo Heidenreichsteinu (Kamýk). V roce 1927 bylo nádraží zrušeno, ale úzkokolejka přes České Velenice jezdila až do roku 1951, kdy rakouské dráhy byly nuceny postavit přeložku po jižním břehu řeky Lužnice. Zůstaly hlavní tratě na České Budějovice a Veselí na Lužnici (Prahu). Obě jsou v současnosti (2009) elektrifikovány. V Českých Velenicích se nacházejí železniční opravný - jedny z mála v Evropě, které i dnes provádějí opravy parních lokomotiv a mobilních parních kotlů.

